

VVD wil politiek-correct denken aan anderen opdringen door de onderwijsvrijheid af te schaffen

Posted on 13 december 2025 by Bart Jan Spruyt

Sinds deze week dreigt op termijn het einde van de liberale rechtsstaat. En dat komt door de VVD, die ons staatsrecht wil verbouwen door artikel 1 van de Grondwet principieel boven de klassieke grondrechten te plaatsen.

Arend Kisteman (1984, voormalig banketbakker te Zwolle, thans Kamerlid voor de VVD) verraste de Tweede Kamer met een opmerkelijke *move*: per motie wilde hij het staatsrecht herschrijven. Die motie ging over art. 23 van onze Grondwet, de vrijheid van onderwijs. Dat artikel is het resultaat van een akkoord, meer dan honderd jaar geleden bereikt, dat vaststelt dat ouders eigen scholen mogen stichten, door de overheid gefinancierd, om hun kinderen in een sfeer en levensbeschouwing te laten opgroeien waarvoor zij hebben gekozen.

Het is een mooi staaltje klassiek liberalisme: de overheid faciliteert de pluriformiteit van de samenleving en dringt niet in het leven en de overtuigingen van de mensen

in die gemeenschappen binnen. Zij toetst marginaal, bijvoorbeeld of het onderwijs op bijzondere scholen van goede kwaliteit is.

Vrijheid begrensd

Aan deze constellatie, op het conto te schrijven van de echt-liberale premier Pieter Cort van der Linden, moet volgens de VVD van Kisteman een einde komen, zo betoogde hij eind vorige maand in een debat over kerndoelen in het onderwijs. Hij trok daar gezamenlijk op met zijn GL-PvdA-collega Marjolein Moorman.

Deze vrijheid moet volgens hen worden begrensd door artikel 1 van onze Grondwet, dat discriminatie verbiedt en gelijkheid voorschrijft. Bij het homohuwelijk bijvoorbeeld, twintig jaar geleden nog een paarse nieuwigheid om het CDA te pesten (zoals Boris Dittrich in zijn memoires schreef), mogen geen vragen meer worden gesteld.

De VVD heeft zich laten inspireren door een uiterst [tendentieuze documentaire van Nieuwsuur](#) over het bijzonder onderwijs, met name reformatorische en islamitische scholen. Leerlingen met een andere geaardheid zouden daar niet veilig zijn, en bovendien hebben die scholen er een handje van om hun geloof als het ware te bestempelen. Dat is discriminerend.

Nu heeft Ronald Plasterk, toen PvdA-minister van Onderwijs, lang geleden al vastgesteld in een debat met de Tweede Kamer (20 mei 2014): 'Ik heb vaak gedacht: als je als jonge homo uit de kast zou komen, zou je dat in deze context best kunnen doen. Je kunt beter daar (op een reformatorische school – BJS) zitten dan op menige openbare school of voetbalelftal waar wordt gezegd: het komt bij ons niet voor.' Eerder had hij al opgemerkt dat reformatorische scholen daarin 'voorlopen op sommige moslims'.

Art. 1 als breekijzer

En ja, geloven hebben de neiging te geloven dat zij waar zijn, en geen willekeurige optie. Zoals liberalen altijd geloven dat hun wereldbeeld het juiste is – zo juist dat alle andere levensbeschouwingen niet objectief en wetenschappelijk verantwoord zouden zijn.

Voor Kisteman moet art. 1 van de Grondwet dus als breekijzer gaan fungeren om in

het leven en denken binnen gemeenschappen in te grijpen. In zijn opvatting zijn artikel 1 en de klassieke grondrechten niet nevensgeschikt maar zijn de klassieke grondrechten aan het eerste superartikel ondergeschikt. Dat is in strijd met het geldende staatsrecht.

Tegen de verdrukking

Normatief is de [notitie](#) die toenmalig minister van Binnenlandse Zaken Thom de Graaf (D66, thans vice-voorzitter van de Raad van State) in 2001, ten tijde van Paars-2 dus, naar de Kamer stuurde. Hij concludeerde daarin dat 'de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van godsdienst ruimte nodig hebben om ook onwelgevallige dingen te mogen zeggen en schrijven. De aard van dergelijke grondrechten is immers dat zij tegen de verdrukking in functioneren: tegen de verdrukking door de politiek correct denkende gemeente in.' De VVD heeft zich nu geschaard in het kamp van de mensen die dit politiek-correcte denken via een staatsrechtelijk onverantwoorde *move* aan anderen willen opdringen. Cort van der Linden draait zich om in zijn graf.

Kisteman heeft zijn idee in een motie vastgelegd die van de week door een krappe Kamermeerderheid (72/70) is aangenomen - ondanks het feit dat de motie door staatssecretaris Koen Becking (ook VVD) was ontraden. De artikelen in de Grondwet zijn nevensgeschikt, artikelnummers geven geen rangorde aan, zei hij.

Heel erg serieus, heel erg letterlijk, wordt die motie vooralsnog niet genomen. Zij kwam ter sprake tijdens het debat dat de Kamer woensdag voerde over het verslag van informateur Van Haersma Buma. SGP en CU maakten direct duidelijk aan beoogd premier Jetten dat hij hun steun op zijn buik kon schrijven als de motie zou worden uitgevoerd. En omdat iedere zetel tegenwoordig telt, trad Jetten hen omzichtig tegemoet. Van hem had die motie niet 'gehoeven'. Hij staat zelf eerder pragmatisch dan principieel in de discussie. Er moet nog over worden gesproken aan de onderhandelingstafel, en ondertussen gaat het kabinet onderzoek doen naar de manier waarop kan worden geregeld dat gelijke behandeling van kinderen nooit kan worden geschonden door de levensbeschouwelijke richting van een school. D66 en VVD stemden voor deze motie, het CDA tegen.

In het belang van de formatie is de discussie dus weer even verschoven, met een verwijzing naar een 'onderzoek' dat (volgens Jetten) komend voorjaar tot een goede dialoog en uitgewerkte voorstellen moet leiden.

Bontenbal klinkt niet erg duidelijk

Wat doet het CDA? Dat wordt interessant, want partijleider Henri Bontenbal heeft z'n vingers aan dit onderwerp gebrand. Toen hij tijdens de verkiezingscampagne met de Nieuwsuur-documentaire werd geconfronteerd, begon hij geduldig uit te leggen hoe de verhouding tussen vrijheid en discriminatie in Nederland juridisch ligt en hoe het CDA daarin staat. Het kostte hem vijf zetels. Dat doet vermoeden dat het CDA zich niet nog eens als onvervaard verdediger van de onderwijsvrijheid zal opwerpen, omdat Bontenbal het blijkbaar niet meer uitgelegd krijgt.

Bontenbal noemde de motie van Kisteman 'niet zo verstandig', en dat klinkt niet erg duidelijk en beslist in een debat dat uiteindelijk gaat om de vraag of Nederland een liberale rechtsstaat blijft of afglijdt naar een soort communistische eenheidsdwang.

Wynia's Week verschijnt 156 keer per jaar en wordt **volledig mogelijk gemaakt** door de donateurs. Doet u mee, ook straks in het nieuwe jaar? [**Doneren kan zo.**](#) **Hartelijk dank!**

Donateurs kunnen ook reageren op recente artikelen, video's en podcasts en ter publicatie in Wynia's Week aanbieden. Stuur uw publicabele reacties aan reacties@wyniasweek.nl. Vergeet niet uw naam en woonplaats te vermelden (en, alleen voor de redactie: telefoonnummer en adres). Niet korter dan 50 woorden, niet langer dan 150 woorden. Welkom!